

Årsrapport 2019

Sveskens Venner

Svesken på disken

"De gange jeg har været i tvivl om jeg skulle sige noget eller ej i en given situation, er der kommet noget godt ud af, at jeg har sagt min ærlige mening. Ærlighed styrker ofte ens relationer og skaber tillid" (forsvarsadvokat Merethe Stagetorn).

"Svesken på disken" betyder på dansk, at fortielser, skjulte dagsordener, lukkede fora, sammensværgelser og lignende skal erstattes af det modsatte.

"Sveskens venner" har til formål at få svesken på disken i debatten i og om folkeskolen i Danmark og dens lærere.

Specielt på baggrund af de seneste års forsøg på meningsmanipulation fra magtfulde politikere og folkeskolens arbejdsgiverorganisationer er der brug for et opråb.

Vi synes, at Danmark fortjener en ærlig debat med en åben dagsorden på et oplyst og reelt grundlag. Vi har fået nok af varm luft, spin, tågesnak, new speak, løgn og bedrag i den pædagogiske debat og i medierne.

Vi udarbejder hvert år en lille rapport om det forgangne års debat, og ikke mindst åbner vi op for en kåring af "Årets sveske".

Denne pris tilfalder en person eller gruppe, som på markant vis har fået svesken på disken med vægt på:

- åbenhed om sin dagsorden. Der er ikke fejlet noget under gulvtæppet
- sine meningers mod, både når de går mod strømmen og når det handler om de ømme punkter
- god forbindelse til og forståelse af folkeskolens virkelighed.

De nominerede modtager rapporten - men også en pose svesker uden sten, som et ekstra incitament til også i fremtiden at få svesken på disken.

Den vindende hædres ved en prisoverrækkelse.

Sveskens venner

*Peter Hess-Nielsen Jeanette Sjøberg Jeppe Dehli Lars Sørensen Finn Gunst Niels Kjeldsen
December 2019*

Sveskens Venners årsrapport for 2019

2019 vil blive husket som et år med klarere nye politiske signaler om folkeskolereformen, målstyringen, de nationale test, PISA, inklusionsmetoden og folketingsindgrebet mod lærerne i 2013.

Den nyvalgte undervisningsminister var på talerstolen på DLF's kongres: "*Der er en stor elefant i rummet. Og den skal ud. Vi skal komme videre, og vi skal komme nærmere hinanden. Nu står vi her på jeres kongres i 2019 - og for at forstå, hvordan verden ser ud på jeres side af katederet, er vi er nødt til at bevæge os tilbage til 2013. Det er ikke noget rart blik hen over skulderen. Slet ikke for regeringen. Men det er et nødvendigt blik, hvis vi skal videre, og det skal vi, og det skal vi sammen. Derfor er det også nødvendigt, at jeg og regeringen tør indrømme, at det der foregik dengang, ikke var kønt forløb - og det er vores ansvar at bevæge os et sted hen, hvor vi kan viske tavlen ren. Vi skal have en ny start. Vi skal have den bedste folkeskole, og det kan vi kun, hvis vi gør det sammen*", sagde Pernille Rosenkrantz-Theil.

Og derefter påpegede hun så, at det var for tidligt at klappe. For ord fra en talerstol er ikke nok. Der skal handling til, understregede hun selv iflg. 'Folkeskolen'.

Udtalelsen peger på en helt central erkendelse af, at ord uden handling slet ikke er nok for mange lærere efter de seneste års erfaringer med den politiske beslutningsproces.

Siden har ministeren bl.a. deltaget i 'lyttemøder' med lærere, og det var ministeren, der lyttede...

Vi har i skrivende stund stadig til gode at se, hvilke konkrete tiltag regeringen vil tage i forhold til den store elefant i rummet, nemlig folketingsindgrebet og Lov 409.

Samtidig er der larmende tavshed fra hovedarkitekterne bag en del af dette, fx Bjarne Corydon, Helle Thorning Smith og Christine Antorini, som jo godt nok også alle for længst er væk fra ansvarets tyngde.

"Jo mere vi fra barnsben bliver delt op i klasser, hvor vi ikke er vant til at være sammen med andre samfundslag, desto større bliver problemerne. Så hvis jeg var politiker, ville jeg bruge min tid på at gøre jobbet som folkeskolelærer til det mest populære i Danmark."

Sagt af Jeff Gravenhorst, adm. direktør i ISS.

Vi har også fra forskellig anden politisk side gentagne gange hørt nye og langt mere positive tilkendegivelser om lærernes store betydning og indsats. Tilsvarende om at involvere lærerne i beslutningsprocessen.

Målstyringen fik yderligere nogle grundskud, både af praktikere og forskere. Det videnskabelige grundlag for indførelsen smuldrede takket være grundigt dokumentationsarbejde, og de lovede resultater udeblev. Billedet var tydeligt, og der kom i 2019 da også fra forskellig politisk side tilkendegivelser om et opgør med målstyringen til fordel for tillid til lærerens professionelle dømmekraft.

Som i flere dele af samme kompleks var der tydelige meldinger og i et vist omfang også handling, når det gælder opgør med nationale test, inklusionsmetoden og sidst i 2019 også grundlaget for PISA.

2019 var et overgangsår med mange løse ender, mange signaler, øget involvering af lærerne i udvalg mm., men stadig ikke megen handling.
Det bliver spændende at se, hvordan det slår igennem på det konkrete plan.

Vi må konstatere, at der fortsat er et behov for whistleblowers, fordi det kan være svært eller umuligt for praktikerne på gulvet at trænge igennem til ledelsen, det være sig med påpegning af oplagte urimeligheder, usaglige afgørelser eller direkte overtrædelser af love eller regler. I sagens natur kender ingen omfanget af de sager, der aldrig bliver rejst, fordi selvcensuren vinder. Der har i 2019 været et begrænset antal, der er kommet til offentlighedens kendskab, og alt efter temperament kan man vurdere dette positivt eller mere kritisk. Der ligger et oplagt område og venter her på et dygtigt og uafhængigt forskerteam i forlængelse af Rasmus Willigs og hans teams banebrydende arbejde.

I årsrapporten fra 2017 berørte vi en spirende selverkendelse hos medierne i forhold til en generelt enøjet og ukritisk opbakning til regeringsmagten og arbejdsgiversiden i lærerkonflikten i 2013. I 2018 måtte vi med beklagelse konstatere, at spiren aldrig slog rod og foldede sig ud som en blomst. I 2019 savner fortsat at den danske medieverden generelt ikke blot videreformidler, men også bruger ressourcer på undersøgende og kritisk journalistik om folkeskolen og lærerne. Den spirende selverkendelse sygnede hen i jagten på breaking news.

OG... de nominerede er:

Lene Tanggaard

Professor i pædagogisk psykologi og stærk på forskning om lærerprocesser. Lene Tanggaard kom i november 2019 med meldingen om, at der er brug for mere vovemod og anarki i forhold til *'rigid målstyring, overdimensioneret selvmonitorering og selvrefleksion over egne lærerprocesser'*. Hun er selvklaart fortalende for at styrke den professionelle dømmekraft.

Siden 2014 har Lene Tanggaard på flere forskellige områder kastet sig ind i en vigtig indsats for skolen. Det startede med hvilke konsekvenser læringsmål har for skolens undervisning og elevernes kreativitet. Siden har hendes klare og tydelige stemme skåret sig igennem de mange positioneringer i skoledebatten. Først og fremmest har hun sin egen stemme som professor i pædagogisk psykologi, både hvad gælder hele den pædagogisk-didaktiske debat, overstyring af lærerprofessionen, elevernes udbytte af undervisningen og ikke mindst i forhold til at gennemskue og argumentere for, hvorfor pædagogikken skal skilles fra politologien.

Som formand for Rådgivningsgruppen vedr. Fælles Mål gjorde Lene Tanggaard langt mere og nåede længere, end hvad opgaven var defineret til at indeholde. "Det er opgaven, der definerer hvordan der skal arbejdes", syntes at være hendes motto, og det lykkedes hende at skabe konsensus om de samlede anbefalinger trods vidt forskellige udgangspunkter - noget af en bedrift i det skolepolitiske landskab. Med de ændrede Fælles Mål er der skabt helt nye rammer for at tale om undervisning, hvor begreber som formål, frihed til skolerne, didaktiske kategorier og professionel dømmekraft er omdrejningspunktet.

Lene Tanggaard er en flittig debattør i skole- og uddannelsesverden, da hun har en stor viden og mange præferencer at gøre brug af. Hun er oplægsholder ved mange forskellige anledninger og hun har udgivet to bøger: "Vanebrud" og "Læringsglemsel", hvor af særligt den sidste har stor betydning for opgøret med hele den læringsideologi, som vi har set politikere og forskere udmønte gennem styringsrationaler i de senere år.

Lene Tanggaard er nu ansat som rektor på Designskolen i Kolding og skal her bruge sin store viden om betydningen af at styrke kreativiteten.

"Når læringsbegrebet forbinder sig til et styringsteknologisk rationale, forsvinder dets pædagogiske og didaktiske forankring", skriver hun således.

Hendes ærinde med bogen er at få skilt pædagogikken fra politologien, så at sige. Det er et håbløst ægteskab, fyldt med kivi og kælv og evig ballade.

"Min bog skal genskabe læringsbegrebets pædagogiske rationale og værdi og invitere til reelle analyser af for eksempel forbindelsen mellem undervisning og elevernes læreprocesser".

<https://www.folkeskolen.dk/548318/professor-laeringsmaal-kan-drae-be-elevernes-kreativitet>

<https://www.folkeskolen.dk/638132/lene-tanggaard-dannelsen-skal-opstaa-i-en-garagerevolution>

<https://skoleliv.dk/nyheder/art6837804/Lene-Tanggaard-siger-tingene-h%C3%B8jt>

<https://www.folkeskolen.dk/638069/raadgivningsgruppe-maal-i-skolen-skal-have-en-ny-betydning>

http://www.klfnet.dk/aktuelt/nyhed/artikel/ny-bog-ud-med-laeringsmaal-ind-med-laeringsglaede/?fbclid=IwAR2c8l7K23LwlTyKU_Of2buS0-T_Y-xrjdMARRGgG7aq9r7zZYrNHKa2Fcs

<http://www.klfnet.dk/aktuelt/nyhed/artikel/for-meget-fokus-paa-laering/>

Lene Aabye Møller

Lærer Lene Aabye Møller valgte at blive whistleblower. Hun blev gennem et par år mere og mere frustreret over det tilbud, som Aarhus kommune gav hendes elever i en modtageklasse. Hun erfarede, at eleverne i modtageklassen ikke havde ret til de samme muligheder, som elever i almenklasserne har jf. folkeskoleloven, bl.a. muligheden for vejledning, UPV og at gå til folkeskolens afgangsprøve. Efter at have læst og gennemgået lovgivning og bekendtgørelse kunne hun konstatere, at de unge fik for få undervisningstimer, undervistes i for få fag, og at de fejlagtigt blev frataget muligheden for at tage folkeskolens afgangseksamen.

Hun traf sin beslutning om at gøre opmærksom på problemet. Dette medførte, at hun opsagde sit job for at anmeldte sin skoles undervisningstilbud til elever i modtageklasser til Folketingets Ombudsmand. Anmeldelsen indeholdt 11 klagepunkter.

Et år senere fik hun medhold i 9 af 11 klagepunkter og nu er kommunens modtageundervisning blev kendt ulovlig.

Lene Aabye Møller har som whistleblower vist, at hun som fagprofessionel hverken kan acceptere eller respektere, at elevernes retskrav ikke overholdes. Det har konsekvenser for eleverne og deres fremtidige muligheder i tilværelsen, om de gives det rette undervisningstilbud eller ej. Hun har med sin ageren og stillingtagen klart tilkendegivet, at hun som lærer påtager sig et bindende ansvar for undervisningen. Hun vælger ikke blot at følge de udstukne forskrifter, men hun gør opmærksom på, at lovgivning og forskrifter er til for, at kommuner og skoler skal følge dem og dermed sikre elevernes retskrav. Lene tager opgaven på sig med både at agere elevernes talerør trods de personlige omkostninger.

<https://jyllands-posten.dk/aarhus/ECE11674177/undervisning-paa-aarhuskoler-har-vaeret-ulovlig/>

<https://jyllands-posten.dk/aarhus/ECE11674187/laerer-sagde-sit-job-op-og-blev-whistleblower/>

<https://www.folkeskolen.dk/901118/laerer-var-whistleblower-aarhus-modtageklasseundervisning-kendt-ulovlig>

<https://www.folkeskolen.dk/945604/laerer-valgte-at-blive-whistleblower--og-stoppe-som-laerer>

Thomas Aastrup Rømer

Thomas Aastrup Rømer er lektor i pædagogisk filosofi ved Aarhus Universitet. Han har været en ihærdig debattør og ambassadør pædagogisk tænkning og uddannelse.

Thomas Rømer har fastholdt sin relevante kritik af de pædagogiske reformvinde, der har blæst gennem skolesystemet de seneste år. Hovedsigtet i debatindlæggene var at skabe kontakt mellem pædagogisk praksis og europæisk tænkning. Dette som modvægt til den overvejende tendens, hvor forskning, uddannelse, administration og politik reducerer pædagogik til anvendelse af evidensbaserede metoder, der blot bidrager til en forfladiget forestilling om at score højt på pædagogiske ranglister.

Thomas Aastrup Rømer er skarp og vedholdende i debatten for at få dannelsen tilbage på sporet i forhold til den trend, der for længe ensidigt har favoriseret karakterer og faglig præstation, og hvor

folkeskolens opgave alene er at udruste eleverne med bestemte kvalifikationer, dikteret af arbejdsmarkedet og karrieren - et fattigt mål, der har stået alt for alene. Dette fokus er skabt i forlængelse af reformen, hvor vidensøkonomi, OECD-kompetencer, læring og data skal lægge grund for tanker om en stærk konkurrencestat. Taberen er dannelse og det hele menneske.

I 2019 har Thomas Aastrup Rømer desuden modtaget NERA's Ahlström Award for sin kritik af John Hatties teori om Visible Learning. Prisen er givet for en sublim og præcis kritik af Hatties arbejde, der har afsløret flere svagheder i de anvendte metoder og teoretiske rammer, der bruges af Hattie. Rømer og hans kritiske bidrag informerer os om, at vi aldrig bør tage undervisningsteorier for givet; snarere bør undervisningsteorier altid underkastes yderligere forskning og debat.

"I min optik er dannelse det modsatte af læringsmål. Og det er læringsbegrebet, som - med udgangspunkt i Globaliseringsrådet og Skolerådets arbejde i 00'erne og disse råds kulmination i skolereformens læringsrevolution – har smidt dannelsens niveauer og definition på møddingen. Den aktuelle tale om dannelse er primært udtryk for et forsøg på at smøre glasur over læringsbegrebets sejr."

"Uinspirerende pædagogisk forskning har invaderet vort land. Sammen med politiske og organisatoriske interesser ødelægger den alt, der er noget værd, og i stedet indsættes det mest kulturløse regime, som Danmark har været udsat for i årtier."

"...må vi bede om skoler og børnehaver, der er spækket med holdninger, ideer, videnskab, kultur, udsyn, skønhed, materialer, sange og besvær. Og må vi bede om at blive fri for underdanig drengvidenskab, der reducerer pædagogik til dorsk anvendelse og omdanner vores lærere og pædagoger til metodemaskiner og vores børn til åndsuniformerede velfærdssoldater."

https://www.information.dk/debat/2011/04/uddanne-smaa-velfaerdssoldater?lst_cntrb

<https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/aastrup-roemer-laering-er-blevet-tjener-i-et-samfund-som-vil-af-med-dannelsen>

<https://www.folkeskolen.dk/1104220/paedagogikkens-eksistenskamp-i-dataficeringens-tidsalder-interview-med-filosof-thomas-aastrup-roemer>

Henrik Vestergaard Stokholm.

Rektor på Nyborg Gymnasium kunne umuligt have forudset den blæst, der ville opstå omkring ham, da han besluttede at lade 3 udvisningstruede somaliske piger fortsætte deres undervisning på gymnasiet, selvom kommunen havde meddelt, at pigerne om to dage skulle forlade skolen. Den 39 årige chef for gymnasiet blev svinet til og fik trusler på Facebook - og DF-folketingspolitikere spurgte ind til muligheden for at få ham fyret.

Den somaliske familie fra Nyborg havde boet i Danmark i 4 år, men udlændingestyrelsen havde afvist at forlænge deres opholdstilladelse.

Med henvisning til grundloven valgte Henrik V. Stokholm i 'civil ulydighed' at se bort fra kommunens krav om at smide børnene ud af skolen.

"Hvis jeg skal fyres som rektor for at have gjort noget rigtigt, må det være sådan", sagde rektoren. For – fra familien får afvist en forlængelse af deres midlertidige opholdstilladelse og til de får behandlet deres efterfølgende asylansøgninger, kan der gå måneder i sagsbehandlingstid.

"Hvad skal der så ske i den tid – i det vakuum? Skal familien så sendes til Center Sandholm, hvor de andre børn ikke taler dansk – og ikke er integrerede. Skal børnene sidde og kigge ind i en væg i stedet for at fortsætte undervisningen og dygtiggøre sig. Dét er systemfejlen", siger Henrik V. Stokholm.

Og så trodsede han kommunens anvisning. Han fik senere at vide, at han ikke havde gjort noget forkert. Det skete, da undervisningsministeren i 2019 fortalte Nyborg Kommune, at det var imod reglerne at nægte børnene i familien undervisning. Hermed var der fornyet fokus på sagen.

<https://politiken.dk/debat/art6962899/»Jeg-var-vildt-rystet-over-at-medvirke-i-den-debat.-Bagefter-måtte-jeg-bare-koncentrere-mig-om-at-styre-bilen-sikkert-hjem«>
<https://fyens.dk/artikel/nyborg-rektor-får-hæderspris>

Keld Skovmand, lektor, ph.d., som er kommet med en meget gennemarbejdet og omfattende kritik af den forskningsmæssige understøtning af 'Læringsmålsstyret undervisning', bl.a. i sin bog 'Folkeskolen - efter læringsmålstyringen'.

Keld Skovmand:

"Mine analyser viser, at der er sket en på flere måder uhensigtsmæssig opblanding af politik og videnskab".

"Der er et mønster i systemet. To ministerier er gået sammen med to forskere og (i det ene ministeriums tilfælde) to konsulenthuse om at skabe en sammenhængende målstyringslogik, der omfatter både læreruddannelsen og folkeskolen. Ganske få aktører har forestået omstillingen til målstyring i et tilsyneladende lukket kredsløb. Omstillingen hviler på en systematisk misrepræsentation af EU-dokumenter, udenlandsk forskning og internationale reformerfaringer samt en forskningsmæssigt enten meget ukritisk eller decideret forkert gengivelse af to rapporter, som Danmarks Evalueringsinstitut og Rambøll står bag"

Keld Skovmand er oppe imod stærke og etablerede kræfter, men skeler ikke det mindste til hensynet til sin egen popularitet eller personlige omkostninger, når det gælder om at få klarhed og få placeret et ansvar.

Tingene bliver sagt!

<https://www.folkeskolen.dk/651460/skovmand-laeringsmaalstyring-var-ikke-baseret-paa-forskning>
<https://grundtvig.dk/underlaeg-dig-aldrig-maal-som-andre-har-sat/>
<https://www.kristeligt-dagblad.dk/debatindlaeg/10-bud-til-laererne-svigt-aldrig-formaalet-kollegene-eller-boernene>
<https://www.folkeskolen.dk/651460/skovmand-laeringsmaalstyring-var-ikke-baseret-paa-forskning>
<https://www.newsnetavis.dk/2019/02/24/debat-banditterne-bag-skolereformen-er-blevet-anmeldt/?fbclid=IwAR0y3yKYB1jshJRYxLIEP9x40v5hmsIH3QWK3WoBd678pfWY8eEkVGckQ2o>
<https://www.folkeskolen.dk/655905/frifindelse-og-tvivlsom-forskningspraksis>

Svend Kreiner og Jeppe Bundsgaard indstilles til "Sveskeprisen 2019", fordi de i gennem flere år har påpeget fejl og mangler ved de nationale tests - og især fordi de i 2019 har formået at konkretisere den omfattende kritik af De Nationale Test, således at det har medført stor mediemæssig og politisk opmærksomhed og begyndende politisk handling.

Svend Kreiner har i flere år sat spørgsmål ved de statistiske metoder, og Jeppe Bundsgaard gav allerede i 2016 udtryk for, at De Nationale Test var spild af penge og god energi (Politiken d.18/1-2016).

I januar 2019 sendte de sammen et åbent brev til undervisningsminister Merete Riisager og medlemmerne af Folketingets Undervisningsudvalg. I brevet redegør de for nogle af svaghederne og kritikpunkterne vedr. De Nationale Test, bl.a.

- at testresultaterne er usikre og uforståelige,
- elevens og læreres negative oplevelser af De Nationale Test,
- De Nationale Tests validitet og nytteværdi.

De fremfører også en lang række konkrete forslag til ændring/forbedring, bl.a. at gøre testene frivillige og inddrage lærere/brugere i tilrettelæggelsen, således at testene kan blive nyttige for læreren.

Dette åbne brev bevirkede en voldsom opblussen af debatten om De Nationale Test gennem stort set hele 2019 med deltagelse fra både tilhængere og modstandere af De Nationale Test - og som nævnt med stor politisk bevågenhed og presseomtale.

Det skal nævnes, at de 2 forskere ikke generelt er i mod test. De har foreslået, at man suspenderer De Nationale Test, indtil man har gennemført ændringer, så testene kan bruges af lærerne.

Årets Sveske 2019 kåres:

Mandag den 24.2. i St. Kannikestræde 19, 1169 København K

Kåringen begynder kl. 16.00, og der vil være åbent en halv time inden, så man kan nyde vores lille traktement.

Prisen overrækkes af Sebastian Dorset

Vi glæder os meget til at se jer!

Sveskens Venner